

Het opnemen van vreemdelingen

**Werk van Barmhartigheid:
'Ik was vreemdeling en gij hebt mij opgenomen'**

**Geestelijk werk van Barmhartigheid:
'Bedreiging (onrecht) geduldig dragen'**

Het is maart en de reclame staat weer vol met de vakantie-aanbiedingen bestemd voor het voorjaar en de zomer. We worden overgehaald om snel de bestemming vast te leggen: naar vreemde oorden of lekker vertrouwd naar de vaste camping in Italië. Op vakantie gaan in het buitenland is een stap richting het onbekende, het vreemde. Het is een uitdaging en is tegelijkertijd een beetje beangstigend omdat het betreden van onbekende paden gepaard gaat met huiver voor dit onbekende. Maar de aantrekkelijkheid van het 'anders zijn' geeft de doorslag om te vertrekken. Het gaat daarbij om een basisvertrouwen dat daar waar de omgeving, de mensen en de cultuur niet die van jou zijn, er toch een gevoel van veiligheid is en een omgeving waarin je kunt gedijen. Het heeft zijn charme om buiten je eigen comfortzone te treden. En och, als het tegenvalt dan maken we rechtsomkeert en komen er nooit meer terug. Het is immers vakantie en we gaan weer terug naar huis. Terug naar het bekende en het vertrouwde. We hoeven ons niet blijvend vreemde in Jeruzalem voelen...

Hoe anders is het om vreemdeling te zijn in een land waarin jij en je familie naar alle verwachting lange tijd, of zelfs tot over je eigen leven heen,

zullen blijven. Niet omdat je hier zo graag wilde zijn maar omdat je huis geen thuis meer is. Armoede, geweld, vrijheidsberoving laten je vertrekken met achterlating van de meeste van je bezittingen. Zo onderga je het lot van het vreemdeling zijn, je hart is op twee plaatsen en (nog) nergens thuis – je bent vreemdeling.

En dan komen ze elkaar tegen. De vakantieganger en de ontheemde. Hoort, wie klopt daar? Nederland is een land dat als handelsnatie door de eeuwen heen vertrouwd is geraakt met het opnemen van grote groepen vreemdelingen die om zeer verschillende redenen hun thuisbasis in Nederland zochten. Meer recent na de Tweede Wereldoorlog zijn dit de Molukkers, de Surinamers, de Turken en Marokkanen, de Bosniërs en Serviërs, Vietnamezen en al die andere mensen uit Afrika en Azië. Zij hebben allen ondervonden of ervaren nog steeds dat het generaties duurt voordat het vreemdeling zijn, ook in Nederland, van je afvalt of verdwijnt. Des te meer is het jammer dat een redelijk goede traditie van het opnemen van de vreemdeling in ons midden de laatste decennia toch tanende is. Een oorzaak is te vinden bij de impact van de aanslagen op *nine eleven* 2001 en de daarop volgende politieke gebeurtenissen, de rol en de betekenis van de islam

hierbinnen, maar ook de gevolgen van de economische crisis spelen een rol. En dit killere klimaat van gastvrijheid gaat niet alleen de nieuwe vreemdeling aan. De derde generatie van 'onze' gastarbeiders wordt bijvoorbeeld sterker geconfronteerd met hun vreemdeling zijn in hun eigen land waar ze geboren en getogen zijn.

Als we de berichtgeving via de media mogen geloven, opent de Nederlander nu niet zo gemakkelijk de deur voor de vreemdeling die aanklopt. De grote aantallen van mensen die op drift zijn geraakt, vormen zeker een oorzaak maar ook deze omvang is niet nieuw. Tussen 1970 en 1980 kwamen 300.000

Surinamers naar Nederland van wie de meesten hun plek in de Nederlandse samenleving gevonden hebben. In 1994 vroegen 50.000 mensen uit voormalig Joegoslavië om onderdak. Er is dus iets anders aan de hand. Het stereotype van de blonde witte Nederlander bestaat al lang niet meer en toch zijn er mensen die hieraan nog steeds de maat nemen en daarom voor vreemdelingen de deur gesloten houden. Het is enerzijds vanuit een gevoel van angst voor het abnormale en onbekende, anderzijds is er een gevoel van superioriteit en daarop geënt het discrimineren van mensen omdat ze anders zijn. Er zijn andere Nederlanders in alle kleuren en maten die de vluchtelingen ook de rug toekeren. Zij schrijven de vreemdeling als mens niet af maar ze zien hen als een bedreiging voor hun eigen bestaan als het om huisvesting en inkomen gaat. Vaak zijn ze zelf gemarginaliseerde mensen. De ontvangst van deze vreemdelingen concurreert met de aanpak van hun eigen problemen die vaak al te langdurig van aard zijn. Het voelt niet eerlijk... Dit zijn ook kwetsbare mensen. Protesten om dit publiek kenbaar te maken, worden door de media volop in beeld gebracht. En dit beïnvloedt weer de publieke stemming en toont te weinig het andere gezicht van gastvrijheid waar het gros van de Nederlanders namelijk wel achter staat.

Zonder veel vertoon zijn er dan die vele duizenden mensen die de vreemdelingen van nu, de vluchtelingen uit Syrië en elders, gastvrij ontvangen. Onder hen veel gelovigen die of vanuit de geloofsgemeenschap of individueel hun steentje bijdragen. Ze plaatsen zichzelf hiermee in de navolging van Jezus, Zoon van het volk Israël, een volk dat als geen ander de vreemdelingenstatus kent. Of zoals de bisschoppen in hun recente brief 'Herbergzaam Nederland' schrijven: ... "Door Hem zelf worden we in dit werk van barmhartigheid uitgenodigd de deur voor God te openen. In het gezicht van de vluchtelingen ontwaren we immers het gezicht van Jezus Christus zelf." Door de deur te openen begint een lange weg die gegaan moet worden om als vluchteling/vreemdeling 'thuis' te komen. Dit kan alleen in een gezamenlijk optrekken. Niet als vakantieganger, niet luchtig maar bedachtzaam. Aan weerskanten geldt namelijk dat er sprake is van een andere cultuur met andere gewoonten, met een eigen geschiedenis, leefstijl, waarden en normen.

We doen volop: in Apeldoorn, door samen met de christenvluchtelingen te vieren, in het AZC Azelo wordt koffie gedronken met en worden activiteiten ondernomen door gelovigen uit Hengelo, Borne en Delden, in Utrecht worden taallessen opgepakt en wordt muziek gemaakt. Vrijwilligers her en der, die zich inzetten op de scholen, waar de kinderen speciale aandacht vragen.

We gaan de dialoog aan samen met de mensen die ertoe doen, juist ook hen die er moeite mee hebben. In Arnhem pakken moslims, christenen, joden en atheïsten de vraag op, hoe aan een barmhartige en vreedzame stad te werken. In het inloophuis wordt het thema niet geschuwd, soms ook heel fel wordt er doorgepraat over wat wij als Nederland aankunnen maar met oog en oor voor ieders positie: "Ik was vreemdeling en gij hebt mij opgenomen" – dit is het begin van een wederzijds thuiskomen in het vreemde.

In *de Navolging van Christus* van Thomas a Kempis gaat het derde boek over de innerlijke vertroosting en hoofdstuk 19 heeft als thema 'het dragen van het onrecht en de ware geduldige...'. Bijna niets lijkt zo moeilijk als het lijden geduldig te dragen. Het botst met je natuurlijke reactie van: 'Waarom overkomt mij dit, waar heb ik dit aan verdiend?' Het botst met je aard om niet degenen te vervloeken die je dit onrecht, die pijn hebben aangedaan; dat je vluchteling moest worden, dat je kind is overleden, dat je ALS hebt... Voor velen onder ons en zeker voor diaconale mensen die de handen graag uit de mouwen steken en de koe bij de horens willen vatten, lijkt deze geestelijke oefening van barmhartigheid in contradictie te staan met de werken van Barmhartigheid. Geduld beoefenen betekent in deze context namelijk niet afwachten totdat het anders wordt. Het vraagt, zoals Thomas al aangeeft in zijn titel, om een innerlijke overgave, dus niet passief of lethargisch maar om actieve zoektocht naar de binnenkant van jezelf, zoeken naar de bron van waaruit je leeft. Dan is het een overgave om er gesterkt uit te komen. Het is de woestijnervaring tot je toelaten; het is als in de tuin van Getsemane waar Jezus zijn laatste uren voor zijn verraad doorbracht. Naar binnen keren, bidden, de stilte zoeken om de kracht en liefde van God te mogen ervaren... Om gevoed verder te mogen gaan in de vreugde of het verdriet van het leven. 'De bedreiging, het onrecht geduldig dragen.'

door Ina van de Bunt-Koster,
diocesaan diaconaal werker